

«gens et loquens, et non obedistis mihi. Misique ad vos «servos meos Prophetas, consurgens diluculo, et dicens: «Convertimini unusquisque à via sua pessima, et bona «facite studia vestra, etc. Et non inclinastis aurem «vestram, neque audistis me. Firmaverunt igitur filii «Jonadab filii Rechab præceptum patris sui, quod præ- «ceperat eis. Populus autem iste non obedivit mihi. Id- «circè hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce «ego adducam super Juda, et super omnes habitatores «Jerusalem universam afflictionem, quam locutus sum «adversus illos, et non audierunt: vocavi illos et non «responderunt mibi. Domui autem rechabitarum dixit «Jeremias: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: «Pro eo, quod obedistis præcepto Jonadab patris vestri, «et custodistis omnia mandata ejus, et fecistis universa, «quæ præcepit vobis; propterea hæc dicit Dominus exer- «cituum, Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Jona- «dab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.»

42. Ubi tria notanda sunt: Primò præceptum illud, quod datum fuit rechabitis fuisse difficillimum. Quid enim difficilius, quam viros et uxores, filios et filias, non tantum ad breve tempus, more nazareorum, sed in perpetuum abstinere ab omni vino, nunquam habitare in domibus, nunquam serere agros, nunquam plantare vineas? Secundò hoc præceptum non fuisse divinum, sed humanum, ut patet ex antithesi, quam Deus facit. Sic enim argumentatur: Si rechabite servant præceptum, quod ab homine acceperunt, quantò magis judæi debent servare præceptum, quod à Deo acceperunt? Tertiò rechabitas non solum rectè ac laudabiliter fecisse, quod observaverint præceptum parentis sui Jonadab, sed etiam meritos esse à Deo peculiarem benedictionem: sicut è contrario, judæos meritos esse poenam et afflictionem. Nam rechabitis dicitur: «Non deficiet vir de stirpe ves- «tra, stans in conspectu meo cunctis diebus.» judæis autem: «Ego adducam super vos afflictionem.»

43. Hinc si sapiunt, colligant adversarii nostri hæc pauca: Primò præcepta hominum non esse contemnenda. Secundò sicut rechabite laudabiliter fecerunt, servando præceptum parentis suis Jonadab: ita laudabiliter facere

catholicos, servando præceptum matris Ecclesiæ. Imò tanto laudabilius, quantò major est auctoritas Ecclesiæ, quam privati hominis. Tertiò catholicos propterea non deficere, (deficientibus manichæis, pelagianis, donatistis et aliis hereticis) quia servant præcepta Ecclesiæ: et quo quisque accuratius ea servat, eo majoribus à Deo beneficiis cumulari. Alios verò propterea sensim deficere, quia ex una parte contemnunt præcepta Ecclesiæ, in quo deficiunt à rechabitis: et ex altera non servant præcepta Decalogi, in quo similes sunt judæis. Et ut aliquam suæ ignaviae prætexant excusationem, ajunt præcepta Decalogi esse impossibilia. In quo singunt Deum tyrannum, quasi præcipiat homini sub gravi poena, quod ab homine præstari nullo modo possit.

CAPUT X.

DE SECTARIIS SYNAGOGÆ, QUI ERANT PHARISEI, SADDUCEI,
ESSENI.

1. Communis sententia est tres olim fuisse judæorum sectas, nempe phariseorum, sadducæorum et esseno- rum. Ita Flavius Josephus lib. 2, c. 12, Hieronymus lib. 2 contra Jovinianum, Chrysostomus, Theophylactus, Occumenius in cap. xxii Actuum Apostolorum, Abulen- sis in cap. 3. Matth. qu. 63, Serarius lib. 1 Tribæresii cap. 3 et alii. De hoc triplici apud judæos sectariorum genere breviter agendum est hoc ordine: 1. Unde dicti sunt pharisei: 2. Ex qua tribu et familia fuerint: 3. Quæ fuerint illorum dogmata: 4. Qui mores et instituta: 5. Quando et quo auctore cœperint: 6. An fuerint distincti ab scribis: 7. Sadducei unde dicti: 8. Quæ illorum dog- mata et instituta: 9. Qui hoc tempore similes pharisaïs et sadducæis: 10. Esseni unde dicti, et quæ illorum dogmata et instituta.

QUÆSTIO I.

Unde dicti sint pharisæi?

1. Dicti sunt pharisæi à vocabulo *Pharasc*, quod tria significat: 1. Expandere seu explicare: 2. Exponere, declarare, interpretari: 3. Dividere, seu separare. Hæc tria conveniebant pharisæis. Primo, quia expandebant seu explicabant se oculis hominum, ut fierent conspicui, et illustres in populo: *Dilatabant enim phylacteria sua*; amabant salutationes in foro, primum locum ambiebant in conviviis: (Matth. xxiii, 5.) Secundò exponebant et interpretabantur legem Mosaicam; quod pertinet illud: «*Super cathedram Moysis sederunt scribæ et pharisæi:*» (Matth. xxiii, 2.) Tertiò separabant se ab aliis, quasi sanctiores essent. Unde Hieronymus libro Traditionum in Genesim: «*Pharisæi, inquit, qui se quasi justos se paraverant, divisi appellantur.*» Et August. serm. 15 de verbis Apostoli: «*Primarii quidam erant, et quasi ad nobilitatem judaicam segregati, non contemptibili plebi commixti, qui dicebantur pharisei.*» Nam dicitur hoc «*verbum segregationem interpretari: quomodo in latina lingua egregius, quasi à grege separatus.*» Vide Maldonatum in cap. 3, v. 7, et Serarium lib. 2 Trihæres. cap. 5.

QUÆSTIO II.

Ex qua tribu et familia fuerint pharisæi?

1. Respondeo: Poterant esse ex omni tribu et familia. Nam illorum institutum non erat alligatum ad certam tribum, sicut institutum levitarum et sacerdotum erat alligatum ad tribum Levi: nec ad certam familiam, sicut institutum pontificum erat alligatum ad familiam Aaron, et quidem ad primogenitaram illius familiæ, ut supra dictum est. Unde Chrysost. in c. xv Matthæi ait: «*Per omnes tribus in duodecim partes disseminati erant pharisæi.*» Et patet in exemplis. Nam Paulus fuit ex tribu

Benjamin, ut ipse de se fatetur Philip. iii, 5: «*Circumcisus octavo die, ex genere Israel, de tribu Benjamin, hebræus ex hebræis, secundum legem pharisæus.*» Hircanus et Flavius Josephus, ex tribu Levi, et alii ex aliis tribubus.

2. Quæres, an fuerint ex ordine nobilium, an plebeiorum? Respondeo: Ex utroque poterant esse. Porro nobilitas apud iudeos ex triplici potissimum capite aestimabatur. Primo ex zelo religionis Judaicæ. Hoc sensu Paulus fuit nobilis pharisæus. Nam et contra nascentem Christi Ecclesiam, et contra hæresim sadducæorum zelosè pugnabat pro sua Religione, Philipp. iii, 5: «*Secundum legein pharisæus, secundum æmulationem persequens Ecclesiam Dei.*» Et Act. xxii, 6: «*Sciens autem Paulus, quia una pars esset sadducæorum, et altera pharisæorum, exclamavit in Concilio: Viri fratres, ego pharisæus sum, filius pharisæorum, etc.*» Unde Aug. serm. 15 de verbis Apostoli introducit Paulum de se loquentem his verbis: «*Non eram piger iudæus. Quidquid erat quod legi meæ adversarium videbatur, impatienter cerebam, acriter insequebar.*» Et mox subjungit: «*Hæc apud iudeos nobilitas.*»

3. Secundo ex eminentia honoris. Sic Nicodemus fuit nobilis pharisæus, de quo Joan. iii: «*Erat autem homo ex pharisæis Nicodemus nomine, princeps iudeorum.*» Porro principes iudeorum vocabantur, vel qui inter iudeos erant locupletissimi, vel certè, qui erant capita familiarum: sicut etiam principes Sacerdotum dicti sunt, qui sacerdotalium familiarum erant capita, ut notat Maldonatus in Commentario illius loci.

4. Tertiò ex dignitate sacerdotali. Sic Hircanus et Flavius Josephus fuerunt nobiles pharisæi, quia summi Sacerdotes. Sic etiam illi, qui ad Joannem Baptistam legatione functi sunt, de quibus Joan. i, 19: «*Miserunt iudei ab Jerosolymis Sacerdotes et Levitas ad eum, ut interrogarent eum: Tu quis es?*» Postea subditur: «*Et qui missi fuerant, erant ex pharisæis.*» Hinc constat aliquos pharisæorum fuisse Levitas, alios Sacerdotes, alios Pontifices. Addo alios etiam scribas et legis Doctores, ut qu. 6 videbimus.

QUÆSTIO III.

Quæ fuerint dogmata pharisæorum?

1. Magna difficultas est, an doctrina Pharisæorum fuerit vera, an falsa? Falsam fuisse insinuat Christus Matthæi xvi, 14, cum ait: «Cavete à fermento pharisæorum et sadduceorum.» Ubi per fermentum intelligit doctrinam eorum, ut patet ex sequentibus verbis: «Tunc intellexerunt, (Apostoli) quia non dixerat cavadum à fermento panum, sed à doctrina pharisæorum et sadduceorum.» Contrà veram fuisse insinuat Matth. xxiii, 2, cum ait: «Super cathedram Moysis sederunt scribæ et pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, servate et facite.» Hoc non dixisset, si doctrina illorum fuisse falsa. Eodem spectat illud Apostoli Pauli Actor. xxvi, 5: «Secundùm certissimam sectam nostræ religionis vixi pharisæus.» Si fuit certissima, non potuit esse falsa.

2. Hæc tria testimonia explicanda sunt, et ex eorum explicatione patebit, quid de proposita quæstione statuendum sit. Illud igitur, *Cavete à fermento*, id est, doctrina pharisæorum, manifestè significat aliqua saltem eorum dogmata fuisse falsa. Quænam illa fuerint, ex variis auctoribus colligi potest. Primi docebant omnia fato evenire, ut refert Epiphanius hæresi 16. Secundi valde addicti erant astropomiae; et majorem, quam par est, efficaciam tribuebant planetis et sideribus, teste eodem Epiphano. Tertiò dicebant animas justorum migrare de corporibus in alia corpora; non item animas malorum: (Josephus lib. 2 Capt. cap. 12.) Hinc natus ille judæorum error, quod alii dicerent Christum esse Eliam, alii Jeremiam, alii unum ex aliis Prophetis. Putabant enim animam alicujus Prophetæ migrasse in corpus Christi. Quartò nimium urgebant traditiones seniorum, inter quas aliquæ erant inutiles. Quod sæpè illis objicit Christus in Evangelio. Quintò male sentiebant de pietate filiorum erga parentes, ut c. 1, qu. ult. explicatum est. Sextò similiter male de religione juramenti, ibidem.

Septimò respuebant Baptismum Joannis, (Luc. vii, 30.) Octavò negabant Christum esse Deum, et Salvatorem à Prophetis promissum. Quæ omnia repugnabant veritati. Itaque propter ejusmodi dogmata meritò dixit Christus: «Cavete à fermento Pharisæorum.»

3. Alterum testimonium est: «Super cathedram Moysis sederunt scribæ et pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, servate et facite.» Quæritur, quid significet illa particula *Omnia*? An absolutè omnia, quæcunque dixerint? Nullo modo. Alioquin oportuisset etiam facere, quæ falso decebant pharisæi. Quæ ergo omnia? Variæ sunt interpretationes. Maldonatus sic interpretatur: Omnia quæcunque lex et Moyses vobis dixerint, scribis et pharisæis recitantibus, servate, et facite. Alii sic: Omnia quæcunque scriba et pharisæi, prælegendo libros Moysis, dixerint vobis, servate, et facite. Sensus idem est, sed manet quæstio: An omnia, quæ dixerint scribæ et pharisæi, recitando verba Moysis; an etiam quæ dixerint, explicanda verba Moysis? Hoc posterius multi concedunt cum hac limitatione: Quæ dixerint, explicando verba Moysis in cathedra, id est, publica auctoritate. Vide Augustin. lib. 4 de *Doctrina christiana* cap. 27, et lib. 16 contra Faust. cap. 29, et Epist. 166, et Serarium lib. 2 Tribæresii cap. 6.

4. Dices: ergo iudei debebant credere Christum non esse Prophetam illum, quem Deus promisit per Moysen, (Deuteron. xviii, 15.) Sequela patet, quia scribæ et pharisæi publica auctoritate, et in pleno Concilio damnarunt Christum, nec agnoverunt pro tali Propheta. Si ergo quæcunque illi dicebant publica auctoritate, debebant fieri, necesse erat iudeos non agnoscere Christum, tanquam Prophetam à Deo promissum et missum. Respondeo: Propter hanc objectionem nonnulli aliter explicitant verba Christi. Nimirum sic: Omnia præcepta legis Mosaiæ, moralia, cæremonialia et judicialia, quæ à scribis et pharisæis publica auctoritate vobis proponuntur, servate, et facite; secundùm verò opera eorum nolite facere. Causam addit: *Dicunt enim et non faciunt*. Quæ sunt illa, quæ dicunt et non faciunt? Sequitur: *Alligant enim onera gravia et importabilia* (nempè præcepta legis Mosaiæ)

cæ , quæ servatu difficultia sunt) et imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt ea mouere; id est, alios onerant multitudine præceptorum, et ipsi nullum ex illis servant. Vide Chrisost. in catena aurea , et Emmanuelem in notationibus.

5. Tertium testimonium est Actorum xxvi, 5: «Secundum certissimam sectam nostræ religionis, vixi pharisæus,» græcè est ἀποβεβατεν, exquisitissimam, accuratissimam, syriacè primam , seu præcipuam et principalem . Quo sensu id dixerit, quæstio est. Respondeo: Secta pharisaica dupliciter spectari potest: Primo, quoad primam suam originem et institutionem: secundo, quoad vitia, quæ postea irrepserunt. Priori modo fuit certissima et accuratissima ; posteriori in multis erravit ; non quod singuli errarint, sed major pars , ut latius explicabo sequenti quæstione , n. 3.

QUÆSTIO IV.

Qui fuerint mores , et instituta pharisæorum ?

1. Hoc generatim constat ex iis, quæ Christus in Evangelio illis objecit. Nam primo vocavit illos hypocritas, avaros , stultos , inanis gloriæ cupidos , sepulchra dealbata , plenos rapina et immunditia , plenos hypocrisi et iniquitate , serpentes , genimina viperarum , filios gehennæ , generationem malam et adulteram . Secundo dixit de illis: «Nisi abundaverit justitia vestra, plus quam scribarum et pharisæorum , non intrabitis in regnum cœlorum .» Tertiò objecit illis Matth. xv, 3: «Quare vos transgredimini mandata Dei propter traditionem vestram ?» Quartò gravissimè ac sæpius in eos inventus est, repetendo illud: «Væ vobis scribæ et pharisæi :» (Matth. xxiii, et Luc. xi.)

2. Speciatim hæc illis objecta sunt: 1. «Omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus :» (Matth. xxiii, 5.) 2. «Quando dant eleemosynam vel orant, faciunt hoc publice in plateis et Synagogis, ut honorificantur ab hominibus :» (Matth. vi, 2.) 3. Isaias de illis prædictis:

«Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longè est à me :» (Matth. xv, 8.) 4. «Dilatant phylacteria sua , et magnificant simbrias :» (Matth. xxiii, 5.) 5. «Amant primæ recubitus in cœnis , et primas cathedras in Synagogis , et salutationes in foro , et vocari ab omnibus Rabbi :» 6. Claudunt regnum cœlorum ante homines: «Ipsi enim non intrant, nec introeuntes sinunt intrare .» 7. «Circumeunt mare et aridam ,» ut faciant proselytum ; et cum factus fuerit, faciunt eum filium gehennæ duplo magis, quam seipsos . 8. «Decimant menam , et rutham , et omne olus ,» et relinquunt judicium , misericordiam et fidem . 9. Exteriùs mundi sunt; interiùs pleni spurcitia . 10. Ædificant sepulchra Prophetarum , et dicunt: «Si fuissetis in diebus patrum nostrorum , non essetis socii eorum in sanguine Prophetarum .» Itaque testantur se esse filios eorum , qui Prophetas occiderunt. Hæc et similia habentur Matth. xxiii.

3. Quæres an omnes pharisæi fuerint tales? Repeto quod suprà dixi: Aliud est loqui de secta Pharisaica secundum se, quoad primam institutionem: aliud de vitiis, quæ postea irrepserunt. Secta Pharisaica secundum se, et ex prima sua institutione fuit bona et laudabilis , sive doctrinam, sive mores spectemus. Et hoc sensu intelligitur illud: «Secundum certissimam sectam nostræ religionis vixi pharisæus .» At postea, ut fieri solet, exortæ sunt superstitiones, et falsa dogmata, quibus obnoxii fuerunt posteriores pharisæi tempore Christi ; idèque graviter ab eo reprehensi : non quod omnes, sed plerique fuerint tales. Nam constat aliquos fuisse immunes ab illis vitiis, ut Nicodemum , Gamaliel et discipulum ejus Paulum , qui de se ipso scribit Act. xxii, 3: «Eruditus juxta veritatem paternæ legis .» Et Philip. iii, 5: «Secundum legem pharisæus , secundum justitiam, quæ in lege est , conservatus sine querela .»

4. Idem fit in novo Testamento. Multi Ordines religiosi ab initio bonam ac salutarem regulam professi sunt, qui postea in multis à regula deflexerunt: non vitio sui instituti aut vocationis, sed negligentia humanae fragilitatis. Contra accedit calvinistis , qui si primam Calvini doctrinam et institutionem sequantur, boni esse non pos-

sunt; sin ab ea deflectant, melioris vitæ spem ac subsidium habeat. Vide quæ diximus in opusculo de Ecclesia.

QUÆSTIO V.

Quando et quæ auctore cœperint pharisæi?

1. Serarius lib. 2. Trihæresii cap. 44 putat eos cœpisse ante tempora Jonathæ Machabæi, plusquam 130 annis ante adventum Christi. Quod tripliciter probat. Primo ex illis Josephi verbis: «Circa hoc tempus (Jonathæ) erant tres judæorum hæreses.» Secundò quia pharisæi antiquiores sunt sadducæis: at hi fuerunt ante tempora Jonathæ; ergo multo magis illi. Tertiò, quia constat ex historiis tempore Joannis Hircani, qui vixit 24 annis post Jonatham, fuisse maximum numerum et auctoritatem pharisæorum. Ex quo colligi potest eos cœpisse ante tempora Jonathæ, quia si tunc primum cœpissent, (quod aliqui putant) non potuissent tam paucis annis in tantum numerum excrescere; præsertim cum non nisi viri docti ad eorum sectam admitterentur.

2. Quod attinet ad ipsum auctorem seu institutionem putat D. Hieron. in c. 8 Isai. Scribas et pharisæos à Schamai et Hillel, duobus magnis Synagogæ viris, ortos esse. At Serarius c. 42 ab iis quidem propagatos, sed ab aliis initium sumpsisse arbitratur. Quod etiam sentit Genebrardus in Chronologia. Nota. Docent judæi Moysen in monte Sinai, non solum à Deo accepisse legem, quam scripsit, sed etiam intelligentiam legis, quam non scripsit: eamque viva voce tradidisse Josue successori suo: hunc eamdem tradidisse senioribus, qui ipsum seculi sunt: hos Prophetis: Prophetas viris magnis Synagogæ, post redditum ex captivitate babylonica. Ex his viris ortam esse sectam pharisæorum, ac posteà ab Hillel et Schamai propagatam. Vide Serarium loco citato.

QUÆSTIO VI.

An pharisæi fuerint distincti ab scribis?

1. Tria hic statuenda sunt: Primo scribas fuisse legis peritos, seu legis doctores, qui græcè, νομικοί, vel νομοῦ ἀστολοί appellati sunt, ut notat Maldonatus in cap. II Matth. vers. 4, et Serarius lib. 2 Trihæresii cap. 7. Et constat ex Luc. vii, 30, et Luc. xi, 45. Secundò scribas seu legis peritos fuisse distinctos à phariseis, ut passim patet ex Evangelio: Matth. xxii, 13: «Væ vobis scribæ et pharisæi.» Tertiò aliquandò tamen factum esse, ut iidem simul essent scribæ et pharisæi. Scribæ quidem ratione officii, quia legem docebant; pharisæi autem ratione sectæ, quia sectam pharisæorum profitebantur. Sicut apud nos aliquandò iidem sunt doctores academicí, et dominicani: Doctores ratione officii: Dominicani ratione instituti. Hoc patet, Matth. xxii, 34: «Pharisæi autem audientes, quod silentium imposuisset sadducæis, convenerunt in unum: et interrogavit eum unus ex eis legis doctor.» Ecce unus ex pharisæis erat legis doctor, id est, scriba. Sic enim interpretatur Marcus cap. xii, v. 28: «Et accessit unus de scribis;» nempe ille idem, quem Matthæus dixit esse unum ex pharisæis. Perinde ac si aliquis de me diceret: Accessit ad eum Becanus, unus ex doctoribus academicis. Et alter: accessit ad eum Becanus, unus ex jesuitis.

2. Ubi notandum est aliter inter se distingui scribas et pharisæos; aliter phariseos et sadducæos. Nam scribæ et pharisæi distinguuntur inter se, sicut doctores Theologiae et religiosi: vel, sicut medici et milites. Nam sicut fieri potest, ut unus idemque homo simul sit doctor Theologiae et religiosus, aut simul medicus et miles; sic etiam ut unus idemque homo simul sit scriba et pharisæus, ut ex Evangelio ostensum est. At pharisæi et sadducæi distinguuntur inter se sicut duæ sectæ oppositæ, ita ut nullus pharisæus simul possit esse sadducæus; nec ullus sadducæus simul pharisæus. Vide Abulensem in cap. 23, Matth. q. 44.

QUÆSTIO VII.

Unde sadducei dicti?

1. Respondeo: Vel à Sadoc, seu Tsadok, primo secta illius conditore, vel à Zaddic, seu Tzedek, quod est justus, quasi nominati essent justi, seu justitiarii. Priors Etymologiam tradunt Philastrius, et multi Rabbini apud Serarium cap. 19. Posteriorem Epiphanius here 4. 14, Hieronymus in cap. 12 Matthæi, Abulensis in idem caput, quest. 123.

2. Porro Sadoc, primus sectæ sadducæorum auctor, fuit discipulus magni illius et veteris pharisæi Antigni: sed postea adjunxit se Dositheo, qui ex judeo factus fuit samaritanus. De quo sic scribit Tertulianus libro de præscriptionibus cap. 45: «Taceo judaismi hæreticos, Do-sitheum, inquam, samaritanum, qui primus ausus est Prophetas, quasi non in Spiritu Sancto locutos, repudiare. Taceo sadduceos, qui ex hujus erroris radice surgentes, ausi sunt ad hanc hæresim, et resurrectionem carnis negare.» Vide plura apud Epiphanium hæresi 13.

3. Ex dictis duo colligo: Primò pharisæos antiquiores esse, quam sadduceos. Nam Sadoc, primus auctor sadducæorum, fuit discipulus Antigni, qui erat ex secta pharisæorum. Secundò sadduceos aliquo modo ortos esse ex samaritanis. Nam Sadoc auctor sadducæorum, deserta Antigni pharisæi disciplina, confugit ad Dositheum, è judeo samaritanum factum. Non tamen secutus est sectam Dosithei in omnibus, sed nova quædam dogmata ex se commentus est, ut jam videbimus.

QUÆSTIO VIII.

Quæ fuerint dogmata et instituta sadducæorum?

4. Respondeo: Hæc potissimum: Primò non admittabant Prophetas, aut alios libros veteris Testamenti, nisi libros Moysis, ut refert Hieron. in cap. 22 Matthæi, Ter-

tullianus lib. de præscript. cap. 45, Maldonatus in cap. 3 Matth. v. 7 et alii. Hinc Christus disputans contra sadducæos de resurrectione mortuorum, non aliis testimoniis, quam Pentateuchi usus est, quia solum Pentateuchum ipsi pro vera Scriptura agnoscebant. Alioqui ex Psalmis et Prophetis potuisset multa clariora testimonia adducere. Vide Hieron. loco citato.

2. Secundò nullam admittebant traditionem, nullam Scripturæ interpretationem à Moyse, vel Prophetis, vel Doctoribus acceptam: ut refert Elias in Thisbi, verbo Sadoc, ubi sic scribit: «Duos discipulos habuit Antignus vir Sochæus, quorum alteri Zadok, alteri verò Bajethos nomen erat: qui deficiente à præceptore ad homines malos, cœperunt negare legem ore tenus traditam. Neque fidem habuerunt nisi ei, quod in lege scriptum erat. Hancque ob causam vocati Caraim.» Hinc nata est illa distinctio judæorum, ut alii dicantur rabbinistæ, qui admittunt traditiones et interpretationes rabbinorum: alii Caraim, id est, lectionarii, scripturarii, textuarii, qui illas respuunt. Vide Scaliger. lib. 2 de emendatione temporum, et Serar. lib. 2 Trihæresii, cap. 31.

3. Tertiò non credebant resurrectionem, nec animarum immortalitatem, neque Angelum, neque spiritum, neque alij quidpiam, quod non sensu, aut manifesta ratione comprehendenter. Matth. xxii, 23: «Accesserunt ad eum sadducei, qui dicunt non esse resurrectionem,» et Act. xxiii, 8, «neque Angelum, neque spiritum. Pharisæi autem utraque confitentur.» Hinc perpetua erant dissidia inter duas illas sectas sadducæorum et pharisæorum. Quod ibidem etiam insinuatur his verbis: «Facta est dissensio inter pharisæos et sadducæos.»

4. Quartò ubique molesti erant Christo. Et quidem variis modis. Primò petendo ab eo signum de cælo: (Matth. xvi, 4.) Secundò proponendo illi captiosas quæstiones: (Matth. xxii, 23.) Tertiò ægre ferendo, quod discipuli ejus docerent populum: (Act. iv, 2.) Quartò eosdem capiendo et in carcerem conjicendo: (Act. v, 17.) Quintò illos in judicium adducendo: (Act. xxiii, 6.)

QUÆSTIO IX.

Qui hoc de tempore sint similes pharisæis et sadducæis?

1. Respondeo: Si ulli alii, maximè prædicantes lutherani et calviniani sunt illis similes. Hoc facilè demonstratur ex dictis in hunc modum: Primò pharisæi et sadducæi introduxerunt novam doctrinam discrepantem à doctrina Synagogæ: hi quidem negando resurrectionem, spiritum et Angelum: illi verò asserendo omnia fato evenerire et animas bonorum de corporibus in alia corpora transmigrare. Idem faciunt lutherani et calvinistæ. Introducunt novam doctrinam discrepantem à doctrina Ecclesiæ: hi quidem asserendo Deum esse auctorem peccati, et prædestinare homines ad aeternam damnationem sine ulla ipsorum culpa; illi verò docendo Corpus Christi esse ubique; in Eucharistia manere substantiam panis cum substantia Corporis Christi; infantes in Baptismo habere propriam fidem actualem.

2. Secundò pharisæi et sadducæi inter se quidem erant hostes infensissimi; sed in oppugnando Christo mirè inter se conspirabant. Sic lutherani et calvinistæ, dum inter se agunt, multis convitiis se mutuo proscindunt ac lacerant. At in oppugnanda Christi Ecclesia malitiosè inter se consentiunt. Utrique docent Ecclesiam multis sæculis ante Lutheri adventum errasse in fide: et, ut ipsi loquuntur, adulteram ac meretricem factam esse. Unde consequenter fateri debent omnes filios, qui illis sæculis in Ecclesia per Baptismum nati sunt; adulterinos fuisse ac spurios, nec Christum iisdem sæculis nisi spurios et adulterinos fœtus ex sua sponsa suscepisse ac educasse: quæ est magna in Christum blasphemia.

3. Tertiò sadducæi pro suo arbitratu quosdam Scripturæ libros admittebant; alios rejiciebant. Admittebant libros Moysis; rejiciebant reliquos. Idem faciunt lutherani et calvinistæ. Utrique rejiciunt libros Judith, Tobiae, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum; lutherani insuper Apocalypsin, Epistolam Jacobi et nonnullas alias, prout ipsis videtur opportunum, et ad suos errores ac-

commodatum. Catholici admittunt omnes, quos antiqui Patres, Innocentius primus, Augustinus et alii communis consensu admiserunt.

4. Quartò sadducæi nullam admittebant traditionem, nullam Scripturæ interpretationem à Mose, vel Prophetis, vel Doctoribus acceptam. Similiter faciunt lutherani et calvinistæ. Rejiciunt traditiones divinas et Apostolicas contra illud Apostoli 2 Thessal. 11, 14: «Tenete traditiones, quas didicistis.» Rejiciunt interpretationem Scripturæ, quam per traditionem ab Apostolis et aliis Ecclesiæ Doctoribus accepimus. Suo arbitrio Scripturam interpretantur.

5. Quintò sadducæi nihil volebant credere, nisi quod sensu aut manifesta ratione comprehendenderent. Idem faciunt calvinistæ. Non credunt Christum presentem esse in Eucharistia. Quare? Quia ajunt se non posse ratione naturali comprehendere, quomodo idem corpus eodem tempore possit simul esse in duobus locis. Cum ergo constet Christum esse in celo, putant evidenter sequi, non esse in altari vel Eucharistia.

6. Sextò sadducæi in oppugnanda resurrectione mortuorum ridiculo argumento utebantur contra Christum, hoc modo: Una mulier successivè habuit septem viros. Si ergo resurrectio admittenda, quis illorum in resurrectione recepturus est illam mulierem? Quibus respondit Christus: *Erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei.* Similiter faciunt calvinistæ: Ridiculè argumentantur contra præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, in hunc modum: Scriptum est Matth. xv, 17: «Omne, quod in os intrat, in ventrem vadit, et in secessum emittitur.» Si ergo Corpus Christi est præsens in Eucharistia, et intrat in os, ut catholici asserunt; ergo in ventrem vadit, et in secessum emittitur. Quibus quid aliud respondendum, quam quod sadducæis responsum est? *Erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei.*

7. Hæc de doctrina. Si mores spectemus, fateor, non modo lutheranos et calvinistas sed etiam aliquos catholicos posse similes esse pharisæis, et illorum vitia imitari. Nam ut ait Poëta: *Illiacos intra muros peccatur, et extra.* Sed tamen duo pharisæorum vitia præ ceteris expenden-

da sunt. Unum est, quod fuerint superbi, arrogantes, ambitiosi, amantes honorum ac titulorum. Sic faciunt nostri adversarii. Superbi ac arrogantes sunt, quia contemnunt antiquos Patres, et suam sententiam ac judicium ipsis preferunt. Amantes sunt titulorum, quia volunt vocari evangelici, orthodoxi, reformati, à Deo docti. Alterum est, quod ad opinionem sanctitatis aucupandam soliti sint legem Dei scribere in membranis, et affigere fronti, brachiis et parietibus, nec aliud insonare, quam legem et Prophetas. Sic etiam nostri adversarii nihil aliud in ore habent, quam *Verbum Dei*. Ubiq[ue] in templis, in hospitiis, in parietibus affigunt hanc sententiam: *Verbum Domini manet in aeternum.*

QUÆSTIO X.

Esseni unde dicti, et quæ sint illorum dogmata et instituta?

1. Unde dicti sint esseni (quos alii vocant esseos, alii hessæos, alii hasidæos vel asidæos) non satis constat. Serarius libro 3 Trihæresii cap. 1 adfert varias conjecturas et opiniones. Non est res tanti momenti, ut magnopere laborandum sit. Quisque sequatur opinionem quam velit.

2. Quæ autem fuerint eorum dogmata et instituta, paucis explicandum est ex Josepho et Serario. Præcipua fuerunt hæc: 1. Abhorrebant à voluptate, et vivebant cœlibes: 2. Habebant bona communia more religiosorum: 3. Non utebantur famulis, sed ipsi sibi ministrabant: 4. In victu sectabantur austritatem: 5. Albis utebantur vestibus: 6. In qualibet urbe erant multi simul: 7. Maxima apud eos hospitalitas: 8. Sine viatico faciebant iter, quia ubique ferè inveniebant sue sortis homines, à quibus gratuitò habebant hospitium: 9. Peculiaris ratione dediti erant pietati: 10. Manè ante solis ortum nihil profani loquebantur, sed precibus ac orationibus erant intenti: 11. Post preces quisque conferebat se ad suos labores: 12. Deinde iterum in unum collecti, et lineis velaminibus præcincti, frigida aqua se lavabant et purificabant: 13. Post hanc lotionem ibant modestè ad coena-

cum, ubi Sacerdos ante et post cibum, orabat, reliquis astantibus: 14. Finito prandio, redibant ad consuetos labores: 15. Quibus finitis, eo ritu cœnabant, quo anteà pransi erant: 16. Servabant accuratè silentium: 17. Nihil ferè agebant, nisi ex curatorum suorum imperio: 18. Sine curatorum facultate nihil consanguineis poterant dare: 19. Novitios quadriennio probabant: 20. Accuratè servabant sabbathum: 21. Credebant animarum immortalitatem: 22. Aliqui inter illos futura prædictabant. Hæc omnia fusè proseguitur Serarius ex Josepho Flavio, qui etiam affirmat multos essenorum ad fidem christianam fuisse conversos.

CAPUT XI.

DE JUDICE CONTROVERSIARUM IN VETERI TESTAMENTO.

1. Quæritur: 1. An Pontifex in veteri Testamento fuerit judex controversiarum. 2. An Pontifex in dirimendis controversiis fuerit infallibilis judex, ita ut non potuerit errare. 3. An etiam in novo Testamento sit aliquis judex infallibilis, et quis ille sit.

QUÆSTIO I.

An Pontifex in veteri Testamento fuerit judex controversiarum?

1. Respondeo: Certum est fuisse. Hoc testatur Josephus lib. 2 contra Apionem, cum ait: «Pontifex ante alios Sacerdotes Deo sacrificat, leges custodit, dijudicat controversias, convictos delicti punit: cui qui non obedit, is penas luit tanquam in Deum impius.»

2. Et manifestè colligitur ex illo Deuter. xvii, 8: «Si difficultè et ambiguum apud te judicium esse perspexit, inter sanguinem et sanguinem, causam et causam, lepram et lepram: et judicium intra portas videris verba variari; surge, et ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus. Veniesque ad Sacerdotes Levitici